

Nr 192

Av herr Engkvist m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning.

(Lika lydande med motion nr 170 i Första kammaren)

Riksdagens beslut 1954 om den framtida nykterhetspolitiken innebar bl. a. att denna skulle bygga mindre på restriktiva lagstiftningsåtgärder och mera på positiva nykterhetsfrämjande åtgärder. Som ett led i denna strävan skulle staten sörja för en avsevärd intensifiering och breddning såväl av den obligatoriska undervisningen i alkoholfrågan som av folkupplysningen på detta område. En central roll i fråga om denna verksamhet tilldelades Centralförbundet för nykterhetsundervisning (CFN). Staten gav därvid förbundet ökade ekonomiska resurser, samtidigt som förbundet fick en närmast halvstatlig karaktär. Sedan 1954 utser Kungl. Maj:t halva antalet ledamöter och suppleanter i CFN:s styrelse. Enligt en redan tidigare införd ordning förordnar Kungl. Maj:t därjämte en revisor att granska förbundets förvaltning.

I sitt arbete har CFN följt statsmakternas intentioner vid reformen 1954. Verksamheten har vuxit och breddats bland olika kategorier i samhället, samtidigt som institutionen sökt att så långt resurserna medgivit ge service åt den nykterhetsupplysning, som bedrivs av andra organisationer och av utbildningsanstalter, genom att utge handböcker, skrifter och audivisuela hjälpmedel. CFN spelar numera en central roll i det mesta som berör nykterhetsupplysning och nykterhetsundervisning i vårt land. Allt större anspråk har ställts på förbundet allteftersom en oroväckande utveckling, särskilt av alkoholvanorna bland ungdom, påkallat ökad uppmärksamhet åt alkoholproblemen och sedan verksamheten enligt de uppdragna riktlinjerna alltmer vidgats till nya grupper.

Med större resurser skulle CFN kunna ytterligare öka sin verksamhet så att den bättre motsvarar de behov som anmäler sig, än vad fallet nu är. Det visade sig rätt snart efter reformen 1954 nödvändigt av ekonomiska skäl att från förbundets sida visa stark återhållsamhet i fråga om en i och för sig påkallad och naturlig expansion.

Statens ekonomiska stöd till CFN ges dels som ett bidrag till förbundets verksamhet, dels som ett bidrag till förbundets organisationskostnader. För budgetåret 1964/65 utgår till verksamhet 580 000 kr. och till organisations-

kostnader 450 000 kr. För budgetåret 1965/66 har CFN hemställt om ökning av bidraget till verksamheten med 220 000 kr. och till organisationskostnader med 80 000 kr. Skolöverstyrelsen har för nämnda budgetår hemställt om ökning av bidraget till förbundets verksamhet med 100 000 kr. och av bidraget till organisationskostnader med 20 000 kr. I årets statsverksproposition har departementschefen under åttonde huvudtiteln föreslagit en höjning av bidraget till verksamhet med 50 000 kr. och till organisationskostnader med 20 000 kr. Bidraget till verksamhet skulle därmed uppgå till 630 000 kr. och till organisationskostnader 470 000 kr.

Angående kostnaderna för *verksamheten* bör anföras att förbundet fått nya bestämmelser för sin föreläsningverksamhet den 1 juli 1964. Enligt gällande föreskrifter har dessa bestämmelser fastställts av skolöverstyrelsen. De nya bestämmelserna innefattar bl. a. en nödvändig förbättring av grunderna för ersättningar till föreläsare. Härvidlag har i största möjliga mån skett en anpassning till de regler, som redan ett år tidigare införts inom Folkbildningsorganisationernas föreläsningsbyrå.

För den stora mängden föreläsningar gäller att normalarvodet genom de nya grunderna för den första föreläsningstimmen ökats från 65 kr. till 100 kr. I relation till denna förbättring har arvoden för följande föreläsningstimmar ökats. Vidare utgår numera efter samma regler som inom den allmänna folkbildningsverksamheten arvoden för fråge-, överläggnings-, grupp-arbetstimmar o. d. Vidare har CFN:s bidrag till rese- och traktamentskostnader genomsnittligt måst ökas.

De allmänna kostnadsökningarna medför att även andra delar av CFN:s verksamhet blir dyrare, såsom kurser, konferenser, trycksaker och audiovisuella hjälpmedel. Det bör framhållas att anspråken på tillhandahållande av hjälpmedel stigit i hög grad. Härtill bidrar undervisningsmetoderna i den moderna skolan, utvecklingen av vuxenpedagogiken och de ökade anspråk på åskådlig undervisning, som radio och television skapar. Det är självfallet nödvändigt att upplysningsverksamheten på alkoholfrågans område kan följa med utvecklingen i fråga om nya metoder. Film, ljudband o. d. har kommit att spela en stor roll på detta liksom så många andra områden. Det är t. ex. ett självklart krav, som numera ställs på en institution som CFN att anskaffa lämpliga upplysningsfilmer och även i egen regi producera vissa filmer avpassade för svensk publik. Tyvärr har de ekonomiska resurserna inte satt förbundet i tillfälle att spela in någon ny svensk undervisningsfilm sedan 1960.

Beträffande förbundets framställning om ökat statsbidrag till *organisationskostnader* förtjänar följande framhållas. De största posterna är i detta fall löner, pensionsavgifter och lokalkostnader. Löner och pensionsavgifter har måst följa utvecklingen på arbetsmarknaden. Det är självklart att dessa poster nu måste vara väsentligt högre än vid den nya organisationens start 1954, trots att personalen inte utökats. Lönerna är reglerade efter det stat-

liga lönesystemet, och pensioneringen är ordnad genom anslutning till statens personalpensionsverk.

Att förbundet för det kommande året ansett sig behöva en relativt stor ökning av bidraget till organisationskostnader beror på följande omständigheter. Under en rad tidigare år har förbundet från ett budgetår till ett annat kunnat överskjuta vissa behållningar, som utgjort en säkerhetsmarginal, vilken kunnat anlitas, när statsbidraget inte räckt till. De närmast föregående åren har funnits följande behållningar, som överförts till närmast framförliggande budgetår:

1960/61	38 200 kr.
1961/62	12 800 »
1962/63	51 000 »
1963/64	10 800 »

Man kan inte räkna med att någon behållning skall uppstå för nu löpande budgetår 1964/65. Det bör tvärtom framhållas, att CFN i den stat, som uppgjorts på våren 1964 som grund för ansökningsen om statsbidrag för budgetåret 1965/66 måst räkna med ett underskott för 1964/65 av inte mindre än 46 000 kr. På grund av sällsynta omständigheter kan detta underskott starkt reduceras, möjligen helt undvikas. Detta möjliggöres i så fall framför allt därigenom att vikarier inte anställts trots långa tjänstledigheter på grund av enskilda angelägenheter och, i onormalt många fall, på grund av sjukdom. Självfallet kan man inte räkna med att verksamheten på längre sikt skall kunna bedrivas under så trängda villkor.

Om organisationen skall hållas uppe i normal omfattning, ter sig CFN:s organisationsbudget för 1965/66 utifrån nu kända omständigheter i sammandrag på följande sätt.

Styrelse, arbetsutskott, revision	12 500 kr.
Lönekostnader (inkl. läkarvård och läkemedel)	390 000 »
Pensionsavgifter	44 000 »
Lokalkostnader	43 500 »
Övriga omkostnader	81 000 »
		<hr/>
		571 000 »
Avgår inkomster		37 000 »
		<hr/>
		534 000 »

Den redovisade beräkningen ger som resultat — med en avrundning neråt — ett behov av statsbidrag till organisationskostnader med 530 000 kr., d. v. s. 80 000 kr. mer än det bidrag som utgår innevarande år.

Det bör anmärkas, att beräkningarna gjorts på de lönebelopp, som gäller för resp. löneklasser 1965. Hänsyn har sålunda inte tagits till eventuella

löneökningar 1966. Inte heller har räknats med prisförändringar annat än i fråga om lokalkostnader, där den ökning som nu kan förutses medtagits.

Det är naturligt, att man från statsmakternas sida är återhållsam, då det gäller frågor om ökade administrationskostnader inom olika institutioner. Det bör emellertid beaktas, att den uppdelning av statsbidraget på verksamhet och organisation, som nu sker för CFN:s vidkommande, delvis är mycket konstlad. En betydande del av lönekostnaderna avser befattningshavare, som uteslutande direkt sysslar med upplysningsverksamhet. Till ren administration har förbundet ett minimum av personal.

Med hänvisning till vad nu anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte besluta

dels att det sammanlagda anslaget till Centralförbundet för nykterhetsundervisning för budgetåret 1965/66 ökas med det belopp skolöverstyrelsen förordat, nämligen 120 000 kr., och sålunda uppföres som reservationsanslag av sammanlagt 1 150 000 kr.;

dels att överlåta åt Kungl. Maj:t att sedermera på förslag av skolöverstyrelsen bestämma om uppdelning av anslaget till Centralförbundet på Bidrag till verksamhet och på Bidrag till organisationskostnader.

Stockholm den 26 januari 1965

Gunnar Engkvist

Daniel Wiklund

Viola Sandell

Sven Antby